

Nr 44

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1960/61 till vattendomstolarna.

(3:e avd.)

1:o) **Vattendomstolarna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under andra huvudtiteln (punkt 25, s. 35—46 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 4 januari 1960) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för vattendomstolarna som föranledes av vad departementschefen förorddat, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för vattendomstolarna att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1960/61, dels ock till Vattendomstolarna: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 3 440 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 3 301 000 kronor.

Departementschefen anmäler först vissa frågor rörande arbetsfördelning och personalorganisation vid vattendomstolarna.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet den 8 mars 1956 särskild utredningsman för att verkställa utredning om vattendomstolarnas organisation och därmed sammanhängande frågor. Utredningsmannen har med skrivelse den 6 juni 1959 överlämnat en promemoria rörande de administrativa verksamhetsformerna vid vattendomstolarna.

Utredningsmannen redovisar i nämnda promemoria den organisationsundersökning som han enligt direktiven företagit rörande det administrativa förfarandet vid vattendomstolarna, en undersökning motsvarande den som tidigare utförts av statens organisationsnämnd beträffande de allmänna domstolarna.

Liksom i organisationsnämndens rapport rörande de allmänna domstolarna behandlar promemorian bl. a. möjligheterna till rationalisering såväl från allmänna kontorstekniska utgångspunkter som för enskilda göromålsgrupper och arbetsförfaranden var för sig ävensom spörsmål rörande arbetsfördelning och personalorganisation.

Utredningsmannens promemoria har remissbehandlats och i samband därmed har vattenöverdomstolen framställt anslagsäskanden.

Flera av utredningsmannens förslag är sådana att de kan prövas i administrativ ordning.

Den 18 december 1959 har beslut fattats om remiss till lagrådet av förslag till ändringar i vattenlagen, föranledda av vad i utredningsmannens promemoria anförts. Samtidigt har redovisats förslag till omläggning av kommissionärsväsendet.

En redogörelse för utredningsmannens förslag, såvitt berör anslagen till vattendomstolorna, och däröver avgivna yttranden har intagits i statsrådsprotokollet (s. 36—42) till vilket torde få hänvisas.

Departementschefen anför, att en organisationsundersökning liknande den som tidigare gjorts för de allmänna domstolorna nu genomförts för vattendomstolorna. Undersökningen har haft till syfte att utreda möjligheterna att rationalisera den administrativa verksamheten vid vattendomstolorna och har resulterat i förslag till vidgad användning av kontorstekniska hjälpmedel och till ändringar i ett stort antal enskilda arbetsförfaranden. Revision av vattendomstolornas blanketter enligt moderna blankettekniska principer har rekommenderats. Utredningsmannen har vidare föreslagit ändrad fördelning av arbetet mellan rättsbildad och icke rättsbildad personal. En ledande princip har därvid — liksom när det gäller de allmänna domstolorna — varit att juridiskt skolad arbetskraft i första hand skall anlitas för sådana uppgifter som kräver juridisk utbildning samt att arbetet i övrigt i största möjliga utsträckning skall överlätas på icke rättsbildade biträden. Som förutsättning för sådan överflyttning av göromål har utredningsmannen angivit att avlöningsförmånerna för den icke rättsbildade biträdespersonalen blir sådan att en kvalitativt mycket god rekrytering blir möjlig. Utredningsmannens förslag innebär att till kvalificerade icke rättsbildade biträden skall överflyttas huvuddelen av vattenrättsmanuensernas arbetsuppgifter samt en icke oväsentlig del av vattenrättssekreterarnas göromål. Amanuens-tjänsterna skall enligt förslaget indragas.

På grundval av utredningens förslag har under hösten år 1959 inom justitie- och civildepartementen en översyn av lönesättningen för den icke rättsbildade personalen skett med beaktande av de arbetsuppgifter som efter rationaliseringens genomförande skulle åvila denna personal.

Enligt departementschefens mening är det synnerligen angeläget att juridiskt skolad arbetskraft icke anlitas för sådana uppgifter som kan fullgöras av icke rättsbildad personal. Utredningsmannens förslag till omläggning av arbetsförfarandena vid vattendomstolorna synes väl tillvarata möjligheterna att i ökad omfattning utnyttja icke rättsbildad personal vid dessa domstolar. Utredningsförslaget, som fått ett gynnsamt mottagande av remissorganen, anser departementschefen därför böra i huvudsak genomföras såsom ett led i strävandena att så effektivt som möjligt utnyttja tillgänglig arbetskraft.

Efter samråd med chefen för civildepartementet förordar departementschefen att från och med budgetåret 1960/61 vid vattendomstolorna skall finnas

inrättade nio kanslisttjänster i Ao 13, sex förste kansliskrivartjänster i Ao 12, sex kontoristtjänster i Ao 9, varav tre avsedda för kvalificerade stenografer, sex kanslibiträdestjänster i Ao 7, sex kontorsbiträdestjänster i Ao 5 samt 14 tjänster som biträde för skriv- och kontorsgöromål.

Tjänsterna som vattenrättsamanuens föreslås utgå ur organisationen. De nuvarande amanuenserna, fyra till antalet, torde emellertid övergångsvis få stå kvar i sina befattningar, ehuru de är extra ordinarie tjänstemän. De kanslisttjänster i den nya organisationen som svarar mot amanuens tjänster i den hittillsvarande bör ej tillsättas, så länge vederbörande amanuens kvarstår i tjänst.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka de expeditionsvakttjänster som utredningsmannen förordad. Däremot beräknas ett belopp av 20 000 kronor under anslaget att utnyttjas för att, såsom statskontoret ifrågasatt, på deltid anställa befattningshavare med arvode för sådana göromål som utredningsmannen avsett för expeditionsvakt. Härigenom minskas medelsbehovet under vattendomstolarnas omkostnadsanslag med 15 000 kronor.

Den nya lönesättningen för vattendomstolsbiträdena har som förutsättning att de allmänna riktlinjerna för den nya arbetsindelningen följes. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma tjänsternas fördelning och placering vid vattendomstolarna.

Kostnadshöjningen i anledning av förslaget, mot vilket Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion förklarat sig ej ha någon erinran, utgör i runt tal 38 400 kronor.

De av departementschefen i det föregående framlagda förslagen angående tjänsteförändringar och nya befattningar påkallar åtskilliga åtgärder för förslagets genomförande. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om dessa.

Det understrykes att fråga om befordran till högre tjänst skall bedömas efter biträdets duglighet och lämplighet i övrigt för den tjänst varom är fråga; det är sålunda av vikt, att den ordningen icke vinner insteg, att lång tjänstetid i och för sig skall ge förhandsrätt till högre biträdestjänst.

Departementschefen förordar, att en vattenrättsdomarebefattning i Nedre Norrbygdens vattendomstol med arvode motsvarande B 3 jämte avlöningsförstärkning extra ordinariesättes med hänsyn till att behovet får anses bli bestående under avsevärd tid.

De i det föregående framlagda förslagen föranleder, att anslaget för budgetåret 1960/61 uppräknas med 38 400 kronor. Härtill kommer 100 600 kronor för automatiska utgiftsökningar. Anslaget uppföres sålunda för budgetåret 1960/61 med 3 440 000 kronor.

Utskottet har med tillfredsställelse noterat, att förutsättningar befunnits föreligga även vid vattendomstolarna för en överflyttning på den icke rättsbildade personalen av vissa arbetsuppgifter, som nu åvilar juridiskt skolad arbetskraft. Den med hänsyn härtill föreslagna ändrade lönesättningen för

den icke rättsbildade personalen kan utskottet tillstyrka. Utskottet vill även instämna i vad departementschefen anfört i fråga om kvalifikationsgrunder för befordran till högre biträdestjänst.

Under återopande av det anförda får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för vattendomstolarna, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över justiedepartementsärenden för den 4 januari 1960 förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för vattendomstolarna att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 492 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	60 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 363 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	468 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	57 000
	Summa kronor 3 440 000

c) till *Vattendomstolarna*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 3 440 000 kronor.

2:o) *Vattendomstolarna*: *Omkostnader*. Kungl. Maj:t har (punkt 26, s. 46—48) föreslagit riksdagen att till *Vattendomstolarna*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 624 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 578 100 kronor.

I den under föregående punkt omnämnda promemorian har från allmänna kontorstekniska utgångspunkter behandlats föreliggande möjligheter till rationaliseringar och med anledning därav föreslagits att vid alla vattendomstolar bör finnas stencilerings- och snabbkopieringsapparater. Vidare har framförts arbetsekonomiska synpunkter och rekommendationer rörande anskaffning av möbler, kontorsmaskiner (skriv- och räknemaskiner samt ljudupptagningsapparater) och annan kontorsutrustning, t. ex. stämplrar och telefonanläggningar.

Vattenöverdomstolen har i sina äskanden beaktat vad utredningsmannen sålunda anfört.

Vidare har utredningsmannen förordat att parterna i vattenmål befrias från den dem enligt 11 kap. 97 § vattenlagen åvilande skyldigheten att i viss

utsträckning bestrida domstolspersonalens kostnader för resor till domstolssammanträde eller undersökning. Den 18 december 1959 har Kungl. Maj:t fattat beslut om remiss till lagrådet av förslag till bl. a. den ändring i nyssnämnda paragraf som föranledes av Kungl. Maj:ts ställningstagande till vad utredningsmannen sålunda förorddat. Departementschefen anmäler att han avser att föreslå Kungl. Maj:t att den ifrågasatta ändringen underställes 1960 års riksdag. Därest förslaget skulle vinna riksdagens bifall ökas medelsbehovet under förevarande anslag, posten reseersättningar, med 100 000 kronor. Denna kostnadsökning kan emellertid — såsom redovisas i den nämnda lagrådsremissen — kompenseras genom en höjning av vattendomstolsavgiften.

Departementschefen föreslår, att anslagsposten till sjukvård minskas med 1 500 kronor.

Såvitt angår posten till reseersättningar framhålles att den anslagshöjning om 100 000 kronor om året som skulle erfordras vid den ifrågasatta ändringen i 11 kap. 97 § vattenlagen skulle ungefär till 75 000 kronor hänföra sig till traktamenten och till återstoden utgöra resekostnader. Det föreslås att posten till reseersättningar för budgetåret 1960/61 uppräknas med (100 000 — 28 000) 72 000 kronor, därvid hänsyn tagits till belastningen de senaste budgetåren och till den beräknade förbrukningen för budgetåret 1960/61.

Beträffande posten till övriga expenser anses att medel bör ställas till förfogande för anskaffande av vissa tekniska hjälpmedel för rationalisering och effektivisering av vattendomstolsorganisationen. För detta ändamål beräknas cirka 32 000 kronor samt för andra utgifter av engångsnatur cirka 36 000 kronor, tillhoppa 68 300 kronor. Därvid har icke beräknats medel för automatiska telefonväxlar och personsökaranläggningar. I fråga om dikteringsapparater har departementschefen icke tillstyrkt hela det äskade beloppet. Med hänsyn till att under vattendomstolarnas avlöningsanslag beräknats medel för arbetshjälp till stencildragning och budskickning m. m. vid vissa vattendomstolar anses utgifterna för löpande ändamål under förevarande post, från vilken dylika kostnader för närvarande bestrides, böra minskas med 7 900 kronor. Det ökade medelsbehovet under posten till övriga expenser skulle således uppgå till (68 300 — 7 900) 60 400 kronor. Då emellertid i posten för budgetåret 1959/60 ingår engångsutgifter å 85 000 kronor, innebär förslaget att posten minskas med 24 600 kronor.

I enlighet med det anförda föreslås, att anslaget uppföres med 624 000 (+ 45 900) kronor. Vid anslagsberäkningen har förutsatts att 15 000 kronor, eller samma belopp som för budgetåret 1959/60, får disponeras för oförutsebara utgifter under posten till övriga expenser.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 52, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 5 februari 1960, framlagt förslag till lag om ändring i vattenlagen m. m.

Utskottet vill erinra om att tredje lagutskottet numera i sitt utlåtande nr 7 bl. a. tillstyrkt, att parterna i vattenmål befrias från den dem enligt 11 kap. 97 § vattenlagen åvilande skyldigheten att i viss utsträckning bestrida domstolspersonalens kostnader för resor till domstolssammanträde eller undersökning. Den kostnadsökning som förslagets genomförande innebär för statsverket kommer emellertid, såsom framgår av departementschefens uttalande i statsverkspropositionen, att kompenseras genom en höjning av vattendomstolsavgiften.

Under åberopande av det anförda och då departementschefens anslagsberäkning inte föranlett någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vattendomstolarna: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 624 000 kronor.

Stockholm den 22 mars 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Birger Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Jacobsson, Rikard Svensson, Söderberg, Bertil Petersson, Ragnar Bergh, Edström och Thorsten Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Thapper, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, herrar Cassel, Hansson i Skegrie, Gustafsson i Skellefteå och Kellgren.